

Barn och digital ekonomi

En kvalitativ studie om förståelsen för ekonomi hos barn i årskurs 5

Gayane Injighulyan
Tara Yari

Institutionen för data- och
systemvetenskap (DSV)

Examensarbete 15HP

Data och systemvetenskap

Kandidatprogram i Affärssystem- och tjänstedesign (180HP) samt

Kandidatprogram i Data- och systemvetenskap (180HP)

Vårterminen 2018

Handledare: Patrik Hernwall

Granskare: Johan Stymne

English title: Children and digital economy

Stockholm
University

Sammanfattning

Denna studie berör problemet kring att många vuxna upplever att de inte har tillräcklig finansiell förmåga. Den bristande finansiella förmågan kan bli ett problem när det kommer till att fatta komplexa finansiella beslut. Frågorna som ligger till grund för denna studie är vilken förståelse barn har för grundläggande ekonomiska principer samt vilken ekonomisk räkneförmåga barn har i årskurs 5. Ämnet har undersökts genom en fallstudie med scenario-uppbyggda gruppdiskussioner samt observationer och semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod med totalt arton elever. Urvalet begränsades till en klass i årskurs 5 i grundskolan. Materialet har sedan bearbetats genom en tematisk analys där kodning, kategorisering och tematisering har genomförts. Resultatet visade att eleverna använde sig av resurs, värde och tid och räknefärdigheter vid lösning av uppgiften. Studie visar därmed att eleverna förstod grundläggande ekonomiska principer i form av resurs, värde och tid. Studien visar även att elevernas hade även en viss ekonomisk räkneförmåga.

Nyckelord

Vuxna, Ekonomi förståelse, Resurs, Värde, Tid, Räknefärdigheter

Abstract

This study addresses the problem of lack of knowledge in financial capability among young adults in Sweden. The lack of financial capability can become a problem when it comes to the point where they have to make complex financial decisions. The study has been aimed at gaining a deeper insight in what kind of understanding children have for basic economic principles in 5th grade in elementary school as well as what kind of counting ability children in 5th grade have. The study has been conducted through a case study with scenario-based group discussions as well as observations and semistructured interviews as a data collection methods with a total of eighteen students. The material has been processed through a thematic analysis by coding, categorization and thematization. The result showed that the students used resource, value, time and calculations when solving the task that was presented. The study showed that students understood basic economic principles in terms of resource, value and time. The study also shows that the students also had a certain financial counting ability.

Keywords

Adults, Financial capability, Value, Resource, Time, Numeracy

Synopsis

BAKGRUND	I Sverige har det visat sig att många vuxna har en bristande finansiell förmåga. Flera vuxna svenskar klarar heller inte av enkla räknefärdighetfrågor. Forskningen har visat att kunskapsbrister om finansiell förmåga leder till problem och risker när svenska konsumenter ska fatta komplexa finansiella beslut.
PROBLEM	Problemet som denna studie adresserar är att flera vuxna har en bristande finansiell förmåga. Orsaken till detta kan möjligen vara att vuxna redan som barn i grundskolan har en bristande finansiell förmåga. Studiens ändamål är att försöka få en fördjupad insikt i vilken förståelse för grundläggande ekonomiska principer barn i årskurs 5 i grundskolan har. Studien har även som ändamål att få en fördjupad insikt i vilken ekonomisk räkneförmåga barn har i årskurs 5.
FORSKNINGSFRÅGA	Frågeställningarna som ligger till grund för denna studie är: • Vilken förståelse har barn i årskurs 5 för grundläggande ekonomiska principer?• Vilken ekonomisk räkneförmåga har barn i årskurs 5?
METOD	Studien har genomförts med fallstudie som forskningsstrategi. Detta för att kunna studera egenskaperna hos en enskild enhet. I detta fall är det förståelsen för grundläggande ekonomiska principer och den ekonomiska räkneförmågan i en klass. Studien utfördes i en klass med 18 elever i årskurs 5. En lektion hölls för eleverna där eleverna fick en ekonomi uppgift i form av ett scenario. Diskussionerna spelades in och eleverna observerades för att få en förståelse till hur de klarade av att lösa uppgiften.
RESULTAT	Efter en tematisk analys där ett flertal teman och kategorier identifierades framkom det att eleverna har en förståelse för grundläggande ekonomiska principer i form av värde, resurs och tid. Eleverna visade även att de hade en viss ekonomisk räkneförmåga.
DISKUSSION	Resultaten diskuteras djupgående och kopplas till studiens inledning och bakgrund. Dessa innefattar diskussioner kring vad barnen uppvisat i jämförelse med vad barnen förväntas kunna i grundskolan. Det framgår även hur data har tolkats av studiens författare. En framtida studie skulle behöva genomföras med ett större urval av klasser och elever för att få en bättre sammanställning och för att kunna dra en mer generell slutsats.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Frågeställning	2
1.2.1 Avgränsning	2
2 Bakgrund	3
2.1 Privatekonomi och finansiell bildning.....	3
2.2 Grundläggande ekonomiska principer.....	3
2.2.1 Räknefärdighet	4
2.3 Hem- och konsumentkunskap	5
2.4 Barns utveckling och lärande	5
2.4.1 Utveckling	5
2.4.2 Lärande	6
3 Metod	7
3.1 Forskningsstrategier	7
3.1.1 Fallstudie	7
3.2 Datainsamlingsmetod	7
3.2.1 Observation.....	7
3.2.2 Intervjuer	8
3.2.3 Scenarier	8
3.3 Analysmetod.....	10
3.3.1 Tematisk analys.....	10
3.4 Etiska överväganden.....	11
3.5 Urvalsmetod	11
4 Resultat och analys	13
4.1 Uppfattning	13
4.1.1 Tidsuppfattning.....	13
4.1.2 Uppfattning av pengar	14
4.1.3 Verklighetsuppfattning	15
4.2 Konsumtion och ekonomi	15
4.2.1 Nyttan av pengar	15
4.2.2 Sparande	15
4.3 Matematiskt tänkande.....	16
4.3.1 Problemlösning	16
4.3.2 Räknefärdighet	16

4.4 Användande av marknad och försäljning	17
4.4.1 Marknadsförsäljning	17
4.4.2 Marknadsföringstänkande.....	18
5 Diskussion	19
5.1 Förståelsen för grundläggande ekonomiska principer	19
5.2 Ekonomisk räkneförmåga	20
5.3 Avslutande diskussion	20
5.4 Etiska och samhällseliga konsekvenser	21
5.5 Slutsats.....	21
5.6 Begränsningar	21
5.7 Framtida forskning	22
Referenser	23
Bilagor	26
Bilaga 1 - Tabell	26
Bilaga 2 - Frågeformulär	28
Bilaga 3 - Medgivandeformulär	29

Tabeller

<i>Tabell 1: Prototyp för scenarier</i>	<u>10</u>
<i>Tabell 2: Teman och kategorier</i>	<u>13</u>

1 Inledning

Den ekonomiska utvecklingen som skett de senaste årtiondena har fått till följd att det blivit nödvändigt för fler människor att fatta komplexa finansiella beslut (Almenberg 2011, 17). Den ekonomiska utvecklingen innefattar exempelvis att marknaden i dagsläget erbjuder allt mer komplexa finansiella produkter till personer som sparar (ibid.). Att besitta en finansiell förmåga kan därav bli av stor betydelse för att kunna fatta dessa finansiella beslut. Finansinspektionens undersökning har däremot visat att flera vuxna svenskar har en bristande finansiell förmåga och låg räknefärdighet. Vuxna svenskar har även svårigheter med enkla beräkningar (ibid.). Finansinspektionen anger att en låg räknefärdighet och kunskapsbrister leder till problem och risker när svenska konsumenter tar sig an sin vardagsekonomi (Ekman 2015, 1). Det har även visat sig att individer som har sämre räknefärdighet och en bristande finansiell förmåga får oftare problem med sina bolån, betalar högre avgifter för finansiella transaktioner och sparar mindre (Hernwall, et al. 2017a, 3).

I Sverige finns det många unga människor som lever med ekonomiska skulder, bland dessa förekommer även barn. År 2017 fanns det mer än 33 000 skuldsatta unga i åldrarna 18-25 (Kronofogden, 2017a). I slutet av 2016 fanns det totalt 825 barn under 18 år som hade en aktiv skuld hos kronofogdens register. Barn är alla personer som är 0 till 17 år gamla. (Kronofogden, 2017b).

Kunskaper inom räknefärdighet och finansiell förmåga är således viktiga delar som borde tas upp redan i grundskolan på ett djupgående sätt. En grundlig utbildning inom privatekonomi skulle kunna erbjudas redan från grundskolan. Detta kan då möjligtvis förhindra människor från att hamna i t.ex. skuldsatthet. Det här skulle kunna ge eleverna goda möjligheter för att utveckla en grundläggande finansiell förmåga för att på sikt kunna fatta välbetänkta privatekonomiska beslut.

1.1 Problemformulering

I läroplanen för grundskoleelever ingår det att lära sig om privatekonomi (Lgr 11 2016d, 42). Trots detta upplever många vuxna att de inte har tillräcklig finansiell förmåga. Undersökningarna utförda av Kronofogden (2017a, 1) har visat att många barn har försatt sig i problematiska ekonomiska situationer. Det här kan vara en följd av bristande finansiell förmåga. En tolkning till detta kan vara att det är svårt att praktiskt använda kunskaperna som getts i grundskolan, vilket kan leda till problem när det kommer till att fatta egna privatekonomiska beslut i framtiden.

Problemet som denna studie adresserar är att flera vuxna har en bristande finansiell förmåga. Orsaken till detta kan möjligen vara att vuxna redan som barn i grundskolan har en bristande finansiell förmåga. Studiens ändamål är därmed att få en fördjupad insikt i den finansiella förmågan genom att få en förståelse för vad barn besitter för kunskaper inom grundläggande ekonomiska principer och ekonomisk räkneförmåga. Studien ska därmed undersöka vilken förståelse för grundläggande ekonomiska principer barn i årskurs 5 i

grundskolan har. Studien undersöker även vilken ekonomisk räkneförmåga barn har i årskurs 5.

1.2 Frågeställning

Frågeställningarna i denna uppsats är:

- Vilken förståelse har barn i årskurs 5 för grundläggande ekonomiska principer?
- Vilken ekonomisk räkneförmåga har barn i årskurs 5?

1.2.1 Avgränsning

Denna studie har avgränsats till att undersöka enbart en grundskoleklass med barn som går i årskurs 5 i grundskolan. Studien inriktar sig därmed på barn i elvaårsåldern. För att få en bättre överblick vid observationen och intervjun valde författarna att besöka en klass med enbart arton elever.

I denna forskning kommer ingen prototyp att skapas utan syftet med studien är enbart att se vilken förståelse barnen har för grundläggande ekonomiska principer och vilken ekonomisk räkneförmåga barnen har.

2 Bakgrund

I följande avsnitt redogörs fakta om privatekonomi och finansiell bildning som tar upp problematiken kring bristande finansiell förmåga. I bakgrundens andra avsnitt presenteras grundläggande ekonomiska principer och räknefärdigheter. I tredje avsnittet introduceras fakta om Skolverkets läroplan för hem- och konsumentkunskap i grundskolan mellan årskurs 4-6. Detta för att få en förståelse i vad barnen förväntas kunna i den åldern. I sista avsnittet presenteras en beskrivning kring barnens lärande och utveckling för att få en förståelse av hur barn utvecklas och hur de på bästa sätt tar till sig information.

2.1 Privatekonomi och finansiell bildning

Finansinspektionen utförde år 2010 en undersökning som visade att många vuxna svenskar har en bristande finansiell förmåga och svårt att klara av enkla beräkningar (Almenberg 2011, 19).

Mönstren liknar de man ser i andra länder. Svenskarna presterar inte särskilt dåligt i jämförelse, men inte heller särskilt bra. Det som möjligtvis sticker ut för svensk del är att de unga presterar dåligt även på räknefärdighetsfrågorna, vilket väcker frågor kring hur skolans kvalitet har utvecklats - (Almenberg, 2011, 21)

Under 2016 gjorde Finansinspektionen ytterligare en undersökning där det konstaterades att personer i åldern 18-24 upplever kunskapsbrister inför en flytt hemifrån. Individerna ansåg sig ha för lite kunskaper inom ekonomi och huvudsakligen inom lån och försäkringar (Ekman 2016, 1).

Finansinspektionen och Mälardalens högskola har tillsammans gjort en förstudie som visar att undervisning inom ekonomi och pengar är möjlig redan i förskolan. Att starta undervisningen inom privatekonomi tidigare ger barnen bättre förutsättningar till att göra medvetna val när det kommer till ekonomi (Almenberg 2011, 29). Det har även i internationella studier visats sig att om ekonomi undervisning ges i tidig ålder, uppnås en god finansiell förmåga (Almenberg 2011, 21).

2.2 Grundläggande ekonomiska principer

Begreppet ekonomi är väldigt omfattande och innehåller ett flertal olika betydelser. Ekonomi ingår i den svenska grundskolans hem- och konsumentkunskap. Här ägnas den mot privatekonomi och innehar begrepp som konsumtion, lån, sparande och krediter. Med utgångspunkt i det breda begreppet ekonomi belyser studien att en individ behöver kunna begripa och ta nytta av sin förståelse om grundläggande ekonomiska principer (Hernwall, Hullgren, och Söderberg 2018, 3).

Denna studie har använt sig av definitionen av ekonomi som hushållning med (begränsade) resurser (Hernwall et al. 2018, 3). I studien *Barns utvecklade förståelse av ekonomi - och utvecklingen av ett lärarstöd* (Hernwall, Hullgren, och Söderberg 2018, 3) har tre nyckelbegrepp skapats med utgångspunkt i tre grundläggande ekonomiska principer. Dessa

nyckelbegrepp är: *resurs, värde och tid*. Tillsammans utgör nyckelbegreppen fundament för en ekonomisk förmåga (ibid.).

Individer kan både inneha en **resurs** men även sakna en. Ett annat perspektiv är att en person kan inneha en resurs och individen som saknar denna resurs vill ha förfogande av den. Fördelen med att inneha en sådan tillgång är att de går att använda och genomföra ett utbyte med dem. En resurs kan vara ett par skor, att vara duktig på svenska eller ha sparade pengar. Det finns flera typer, vissa av de går att införskaffa på egen hand och andra inte. Det är viktigt för individer att förstå närvaron av en resurs, och även att reflektera över värdet. Tillsammans utgör dessa en viktig dimension av finansiell förmåga. (Hernwall, et al. 2018, 11)

Värde upplevs olika från person till person. Individen behöver först förstå värdet för att senare kunna fatta egna beslut som påverkar individens egna privatekonomi. Värdet relaterar till hur mycket en individ är beredd att betala för en produkt eller tjänst. Dessa två hör samman och bildar en bas för en marknad, en handel och för att individen ska förstå hur beslut som berör den egna ekonomiska framtiden ska fattas. (Hernwall, et al. 2018, 11)

Tiden kan förändra resursens värde över en tidsperiod. Den har även en koppling till valet att konsumera i nutid eller i framtiden. **Tid** är en avgörande aspekt för att få en förståelse över hur resursens värde förändras övertid. Det är viktigt att förstå hur tiden hänger samman med värde och resurs för att på sikt kunna utveckla avancerade ekonomiska och finansiella begrepp t.ex. risk. (Hernwall, et al. 2018, 11)

2.2.1 Räknefärdighet

Studien har även valt att fokusera på kunskap om räknefärdighet (financial numeracy). Räknefärdighet i studien är ytterligare en variant av begrepp och kompetens. I räknefärdighet är fokuset på räknefärdigheter som att utföra enkla beräkningar snarare än att begripa innebörden av de matematiska uträkningarna (Hernwall, et al. 2018, 11). Denna studie har även använt sig av definitionen av räknefärdighet som ekonomisk räkneförmåga. I studien är det viktigt att studera vilken kompetens barn har inom detta område.

Med räknefärdighet avses individens förmåga att hantera kvantitativ information och att utföra enkla beräkningar - (Almenberg, 2011, 2)

För att begripa finansiell information är räknefärdighet och finansiell förmåga en given omständighet (Ekman, 2015, 1). Räknefärdighet kan således uppfattas som ett stöd för finansiell förmåga (Almenberg, 2011, 19). Denna studie har använt sig av definitionen av enkla beräkningar som beräkningar av typen addition, subtraktion, multiplikation och division.

2.3 Hem- och konsumentkunskap

I grundskolan förekommer det flera olika skolämnen med varierande antal undervisningstimmar. En av dessa är hem- och konsumentkunskap och är det ämnet som har minst antal garanterade undervisningstimmar i grundskolan (Skolverket 2018, 1). Antalet timmar ligger bara på 118 timmar i förhållande mot undervisningen i slöjd som har 330 undervisningstimmar (Skolverket 2018, 1). Av dessa 118 timmar som hem- och konsumentkunskapen omfattar är det bara en mindre del som ägnas åt just privatekonomi. Innehållet styrs av läroplanens centrala innehåll. Hem- och konsumentkunskapen strävar efter att öka barnens kunskaper och intresse för bl.a. ekonomi och utvecklar barnens kunskaper inom privatekonomi (Skolverket 2016b, 3).

Syftet med undervisningen i hem- och konsumentkunskap är att eleverna ska utveckla kunskaper om och intresse för ekonomi, arbete och konsumtion i hemmet (Lgr 11 2016d, 42). Eleverna i årskurs 1-6 undervisas i konsumtion och ekonomi som berör delar som privatekonomi och hushållsekonomi. I dessa årskurser utvecklas kunskaper om ungas ekonomi, konsumtion och sparande. Kunskaperna hjälper eleverna att förstå vilket värde pengar har och hur de ska spara för att pengar ska räcka både nu och i framtiden. (Skolverket 2016c, 9)

Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om konsumtionens villkor, om sparande, krediter och lån. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar att göra välgrundade val när det gäller privatekonomi och kunna hantera olika problem och situationer som en ung konsument kan ställas inför - (Lgr 11, 2016d, 42)

Undervisningen inom detta ämne är väldigt betydelsefull eftersom att eleverna lär sig om ekonomi. Eleverna lär sig även hur de ska hantera ekonomin både privat och i ett hushåll inför både kortsiktiga och långsiktiga beslut. Antalet timmar i undervisningen är väldigt liten vilket gör det allt viktigare att undervisningen sker på ett skickligt sätt. Undervisningen kan i detta fall vara avgörande för elevernas ekonomiska framtid.

2.4 Barns utveckling och lärande

2.4.1 Utveckling

Vygotsky (1930, 79) berättar att inom de första stegen av barnens utveckling, utvecklar barnet de lägre mentala funktionerna såsom ofrivillig uppmärksamhet, enkla perceptioner och associativt lärande. Vygotsky (1930, 79) menar att barnen utvecklar de högre mentala funktionerna genom social interaktion med andra mer kunniga personer, exempelvis vuxna och kamrater. Dessa funktionerna omfattar bland annat logik, språk och problemlösningsförmåga (Vygotsky 1930, 79).

I de lägre mentala funktionerna är utvecklingen begränsad av vad barnet kan uppnå självständigt. I de högre mentala funktionerna är utvecklingen bunden till vad barnet kan åstadkomma med hjälp av en annan mer kunnig person (Vygotsky 1978, 79).

2.4.2 Lärande

Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. - (Lgr 11 2016d, 9)

Lärandet är enligt skolans värdegrund en viktig del i att utveckla elevernas förmåga att kritiskt kunna granska information och relationer. Det är även viktigt för att komma till insikt om konsekvenserna av olika val. (Lgr 11 2016d, 9)

Det finns forskning som visar att en god arbetsgemenskap kan bidra till bättre individuella prestationer för elever. Detta görs genom att skapa en inkluderande undervisning. I en inkluderande skola får eleverna vara socialt och pedagogiskt delaktiga (Skolverket 2016a, 1).

Skolverket berättar att barns lärande och utveckling främjas av möjligheten att vara delaktig och kunna utöva inflytande i undervisningen. Forskningen talar om att elevernas engagemang och motivation stiger om barnen har ökat inflytande och delaktighet. Ett samband finns således mellan delaktigheten och inflytande, elever som känner sig delaktiga sägs ha fler möjligheter att utöva inflytande (Skolverket 2016a, 1).

Skolverket hänvisar till Dysthe (1996) som anger att:

Läraren kan skapa goda lärmiljöer genom att planera undervisningen för ett samspel mellan muntliga och skriftliga aktiviteter som präglas av delaktighet och aktivitet. Det flerstämmiga klassrummet leder till mer reflektion och stödjer utvecklingen av förmågan att lyssna på andra, se andras perspektiv och synsätt, och utveckla kunskap tillsammans med andra - (Skolverket 2014, 1)

I studien är det viktigt att få fram elevernas tankar och reflektioner kring varje scenario. Det flerstämmiga klassrummet kommer således att användas för att främja reflektionerna och ett mer aktivt deltagande hos eleverna.

3 Metod

I detta avsnitt presenteras de metodval som gjorts för studien. Första avsnittet behandlar valet av fallstudie som forskningsstrategi. Det andra avsnittet redogör datainsamlingsmetoder och de alternativ som presenteras är observation, enkäter, intervjuer och scenarier. Därefter beskrivs analysmetoden tematisk analys. Slutligen redogörs studiens etiska överväganden och urvalsmetoden

3.1 Forskningsstrategier

3.1.1 Fallstudie

En fallstudie är en passande strategi när studien är småskalig. Strategin fokuserar på ett fåtal insatser av ett fenomen. Målet är att belysa det generella genom att studera det enskilda. En fallstudie äger rum i en naturlig miljö och är inte skapad för det specifika tillfället. (Denscombe 2010, 54).

Fallstudie har använts som forskningsstrategi eftersom att den är passande för studier där forskarna har lite kontroll över händelserna (Denscombe 2010, 62). Metoden utgår ifrån att fenomenet undersöks naturligt som det förekommer vid ett specifikt tillfälle. Denna studie tillämpar detta genom att utföra studien i elevernas naturliga miljö, klassrummet. Fallstudie har även valts för att det är en strategi som fokuserar på en djupgående förståelse av området och tillåter användaren att studera någonting i detalj (ibid.). Fokuset i denna studie har därmed begränsats till vilken förståelse för grundläggande ekonomiska principer barn har i årskurs 5 samt vilken ekonomisk räkneförmåga de besitter.

En alternativ forskningsstrategi som övervägdes för denna studie var kartläggning. Kartläggning är en strategi som tar ett brett perspektiv för att kunna kartlägga data i syfte att leda till generella slutsatser. Strategin är ofta kopplad till storskaliga studier och riskerar då att fokusera på bredden av data istället för detaljerna i data. Strategins breda täckning begränsar även möjligheten att få djupare information om ämnet som undersöks (Denscombe 2010, 12).

Kartläggning kommer inte att användas i denna studie. En av anledningarna till detta är bristen på precision av data i studien och även att strategin begränsar möjligheten till att få djupare information inom ämnet. I fallstudie läggs fokuset på enskilda fall som bidrar till en förståelse som inte kan fås genom storskaliga studier, som i detta fall kartläggning. (Denscombe 2010, 12)

3.2 Datainsamlingsmetod

3.2.1 Observation

Observationer kan utföras inom ramen för kvalitativ forskning och används av forskare för att förstå kulturen och processerna av grupperna som undersöks. Observationer är en metod som ger forskaren möjligheten att samla in data på ett tydligt sätt. (Denscombe 2010, 196)

Observationer är även ett effektivt medel för att samla stora mängder data under en relativt kort tidsperiod (Denscombe 2010, 204). I studien är detta användbart då studien hade en väldigt kort tidsperiod och det var av relevans att få in så mycket data som möjligt. I detta avseende används observationer till en viss del i studien för att bygga på med relevant data utöver det som fanns från ljudinspelningarna. En observation utfördes samtidigt som barnen diskuterade kring de olika scenarierna som blev presenterade. Observationerna utfördes tillsammans med gruppdiskussionerna i grupper med fem elever åt gången. En utav studiens författare ställde frågor och höll i diskussionen medans den andra författaren studerade barnens ansiktsuttryck och antecknade hur de reagerade på problemet. Detta utfördes för att se hur barnen agerade kring den ekonomiska uppgiften som presenterades för dem.

3.2.2 Intervjuer

Intervjuer är en passande metod när forskaren behöver få insikt i individers åsikter och känslor. En semistrukturerad intervju är en intervju där samtalet till viss del är inriktad på förutbestämda frågor men där ordningen på frågorna kan anpassas efter hur samtalet tar sin gång. I semistrukturerade intervjuer får deltagaren friheten att diskutera sig vidare på frågorna och prata mer öppet om frågorna som tas upp av forskaren. (Denscombe 2010, 175). I denna studie används semistrukturerade intervjuer för att bevara en viss struktur men samtidigt ge eleverna möjligheten till att prata fritt och öppet runt frågorna. Metoden tillämpades eftersom att en bedömning gjordes att intervjuerna skulle leda till mer givande data om följdfrågorna kunde styras under diskussionens gång.

En alternativ metod som övervägdes för studien var enkäter. Enkäterna skulle då skapas med öppna frågor för att ge respondenterna utrymme att uttrycka sina egna ord (Denscombe 2010, 165). Metoden skulle även kunna resultera i mer tydliga svar från respondenterna (ibid.). Detta valdes däremot bort eftersom att ämnet ansågs vara av sådan karaktär att diskussioner mellan deltagarna skulle ge möjligheten att styra följdfrågor efter hur samtalet tar sin gång vilket skulle leda till mer givande data.

Denna studie genomfördes genom att semistrukturerade intervjuer tillämpades i form av gruppdiskussioner. Diskussionerna utfördes med fem elever åt gången, detta för att samtalet inte skulle bli rörigt och obegripligt. Under gruppdiskussionerna introducerades förskapade scenarion till eleverna. Eleverna fick sedan välja ut ett av scenarierna och diskutera kring valet som gjorts. Under diskussionen ställde en av författarna ett antal på förhand bestämda frågor (Bilaga 2). Deltagarna fick under diskussionen möjligheten att diskutera sig vidare på frågorna och prata öppet kring frågorna. Alla gruppdiskussioner spelades in genom ljudupptagning.

3.2.3 Scenarier

I detta kapitel presenteras de scenarion som diskuterades under gruppdiskussionerna av eleverna. Scenarierna formades med inspiration från prototypen som Hernwall, Hullgren och Söderberg (2017a) har skapat i deras forskning om *Barn och digital ekonomi*. Prototypens syfte var att underlätta undervisningen i privatekonomi inom hem- och konsumentkunskap (Hernwall, et al. 2017b, 1).

Smart ekonomi i klassrummet vänder sig till dig som är lärare och syftar till att ge underlag för att undervisa i privatekonomi på ett sätt som tillvaratar elevernas

befintliga kunskaper kring abstrakt tänkande och beslutsfattande - (Hernwall, et al. 2017b, 1)

Den grundläggande idén bakom dessa scenarier var att eleverna skulle få lösa en ekonomisk uppgift. Ett utav skälen till att scenarier har använts som metod är att det visat sig att barn utvecklar högre mentala funktioner genom social interaktion med exempelvis sina klasskamrater (Vygotsky, 1978). En uppgift i form av scenarier sågs därmed som en bra idé då barnen skulle diskutera och använda sig av social interaktion vid lösande av uppgiften.

I dessa scenarier studeras den finansiella räknefärdigheten (numeracy). Detta tillämpades för att tydligare förstå vilka kunskaper eleverna besitter inom ämnet räknefärdighet.

Grundskola:

- Årskurs: 5
- Ålder: 10 - 11
- Antal elever: 18
- Antal lärare i klassen: 2

Gruppdiskussioner innehåll:

Det var 21 elever i klassen, 18 var närvarande under vårt besök. 4 omgångar av gruppdiskussioner, á ca 3–5 elever.

I samtliga diskussioner fick eleverna:

- Välja det scenariot de tyckte var lämpligt
- Diskutera gemensamt

Uppgift:

Skolan har föreslagit att ni som klass kan få genomföra en aktivitet med klassen om ni samlar ihop pengarna själva och planerar er aktivitet. Ni som klass har fått 3 alternativ att välja mellan och insamlingen av pengar sker genom att sälja kakburkar. Ju dyrare alternativ ni väljer, desto fler kakburkar måste ni sälja. Ni har en termin (6 månader) på er att samla ihop alla pengar för att kunna åka på resan.

Fråga: Vilket alternativ väljer ni?

- Kom ihåg att diskutera och motivera era val.

<i>Prototyp för scenarier</i>	
Scenario 1	<i>Beskrivning: Ni åker på bio hela klassen. Om ni väljer att åka på bio behöver ni tänka på att det kostar att ta er till biografen och snacks till filmen kostar. Beloppet per person blir 200 kr. Ni behöver då samla ihop totalt 5000 kr för att kunna åka på bio.</i> <i>För att få in pengar till denna aktivitet ska ni sälja kakburkar, för denna aktivitet behöver ni sälja totalt 300 kakburkar.</i>
Scenario 2	<i>Beskrivning av alternativ: Ni åker till badhuset kokpunkten i Västerås. Om ni väljer att åka till Kokpunkten behöver ni tänka på att det kostar att åka dit , inträde och mat för dagen. Beloppet per person blir 300 kr. Ni behöver då samla ihop totalt 7500 kronor för att hela klassen ska kunna åka dit.</i> <i>För att få in pengarna ska ni sälja kakburkar, för denna resa behöver ni då sälja 400 burkar.</i>
Scenario 3	<i>Beskrivning av alternativ: Ni åker till Liseberg i Göteborg. Om ni väljer att åka till Liseberg är det viktigt att tänka på att tågresan dit är dyr. Ni behöver även tänka på att inträde och mat kostar pengar, maten behövs då ni spenderar hela dagen där. Beloppet per person blir 1000 kr. Ni behöver då samla ihop totalt 25 000 kr för att hela klassen ska kunna åka dit.</i> <i>För att få in pengarna ska ni sälja kakburkar, för denna resa behöver ni då sälja 1000 burkar.</i>

Tabell 1: Prototyp för scenarier

3.3 Analysmetod

3.3.1 Tematisk analys

Tematisk analys används för att hitta relationer i en stor mängd data. Metoden identifierar, analyserar och rapporterar mönster (teman) inom data (Braun & Clarke 2006, 6). Syftet med den tematiska analysen är att strukturera och organisera material och att hitta teman (DSV Play2, 2016).

Det finns två olika tankesätt till den tematiska analysen, induktiv kodning och deduktiv kodning. Induktiv kodning går ut på att teorier skapas utifrån själva studien och teman och

koder skapas utifrån insamlad data. Inom deduktiv kodning testas koderna och teman gentemot data. (Hjerm, et al. 2014, 34)

I denna studie används det induktiva tankesättet eftersom att syftet med kodningen var att utgå från elevernas tankar och diskussioner för att kunna svara på studiens frågeställningar. Transkriberingen av materialet skedde enskilt mellan studiens författare. Efter transkriberingen utfördes en tematisering av kodernas betydelse. Processen skapade fyra teman och nio kategorier. De teman som skapades var *Uppfattning*, *Konsumtion och ekonomi*, *Matematiskt tänkande* samt *Användande av marknad och försäljning*.

3.4 Etiska överväganden

I en forskning är det viktigt att skydda individen, det finns fyra allmänna krav på forskningen; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. *Informationskravet* belyser att alla deltagare ska informeras om studiens syfte och villkoren för deras deltagande. Det är viktigt att deltagarna förstår att deltagande i studien är frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan när som helst. *Samtyckeskravet* belyser att forskaren måste inhämta ett samtycke innan påbörjat deltagande. Om deltagarna är under 15 år krävs även samtycke från förälder/vårdnadshavare. *Konfidentialitetskravet* belyser att uppgifter om deltagare i studien ska behandlas med största möjliga konfidentialitet och förvaras på så sätt att obehöriga inte kan komma åt dem. *Nyttjandekravet* innebär att de uppgifter som samlas in om enskilda personer endast får användas för studiens ändamål och inte för kommersiellt bruk. (Vetenskapsrådet 2002, 6-14)

I denna studie har kraven uppfyllts genom att ett medgivandeformulär har tagits fram (Bilaga 3). I medgivandeformuläret framgår det tydligt om villkoren kring personens deltagande, studiens syfte, samtycke samt hur uppgifterna kommer att hanteras. Innan studien påbörjades har målsman/vårdnadshavare till samtliga barn i studien blivit tillfrågade om barnens deltagande i studien. Detta tillämpades eftersom att eleverna var minderåriga och ingår i kraven för samtycke (Vetenskapsrådet 2017, 27).

Studien har även tillämpat Vetenskapsrådets rapport God Forskningssed för att uppfylla de uppförande krav som ställs på forskaren. I denna studie har dessa krav uppfyllts genom att alla metoder och resultat har redovisats öppet och inga forskningsresultat har stulits från andra. (Vetenskapsrådet 2017, 8).

3.5 Urvalsmetod

Urval är en metod som kan ge författarna möjlighet att spara både tid och pengar. Detta görs genom att reducera mängden av data som behövs samlas in. En urvalsmetod behövs särskilt när forskningen utgår ifrån en stor undersökning av t.ex. en stor andel människor. Detta kan även göras utan att påverka kvalitén och exaktheten av resultaten för den specifika undersökningen. (Denscombe 2010, 23)

Studien har använt sig av ett ändamålsenligt urval där respondenterna valts ut av studiens författare baserat på deras relevans. Studiens författare vet vilka instanser som är mest troliga att producera det mest värdefulla data och väljer personer utifrån deras relevans till studien. (Denscombe 2010, 35)

Urvalet av respondenter har gjorts enligt kriteriet att individerna är femteklassare. I samstämmighet med en handledare togs beslutet att eleverna i årskurs fem är i rätt ålder för att klara av de scenarierna som skapades för studien. För att få möjlighet att besöka en klass i årskurs fem så kontaktades en lärare i den aktuella grundskolan. Läraren beviljade besöket till klassen och studien kunde därmed utföras.

4 Resultat och analys

I detta kapitel redogörs resultat från studiens samtliga intervjuer. Resultaten presenteras i form av tematisk analys där teman och kategorier är skapade utifrån gruppdiskussioner från elever i grundskolan.

TEMA	KATEGORIER
Uppfattning	Tidsuppfattning
	Uppfattning av pengar
	Verklighetsuppfattning
Konsumtion och ekonomi	Nytta av pengar
	Sparande
Matematiskt tänkande	Problemlösning
	Räknefärdighet
Användande av marknad och försäljning	Marknadsförsäljning
	Marknadsföringstänkande

Tabell 2: Teman och kategorier

4.1 Uppfattning

Ekonomi kan uppfattas på olika sätt mellan individer. Det kan innefatta allt från en uppfattning av pengars värde till en tolkning av tid och resurser. För temat *Uppfattning* har följande teman identifierats: *Tidsuppfattning*, *Uppfattning av pengar* och *Verklighetsuppfattning*.

4.1.1 Tidsuppfattning

Eleverna visade att de tydligt kunde resonera kring fördelning av tid vid respektive alternativ. Eleverna använde sig ofta av tidigare erfarenheter av försäljning och kunde använda sig av sina egna erfarenheter för att lösa det befintliga problemet.

Jag tycker typ Kokpunkten för att vi samlade in över 400 och det tog inte så lång tid. Och typ att samla in 1000 burkar på 6 månader kanske tar ganska lång tid -
Respondent 2

Eleverna motiverade även sina val av alternativ utifrån tid och menar att tiden spelar en stor roll i hur denna uppgift skall gå att genomföra.

Jag valde alternativet för att jag tror att man kan samla 400 burkar på sex månader
- Respondent 1

Eleverna diskuterade uppdelningen av insamlingen och om de skulle hinna med insamlingen eller inte.

En vecka hinner man inte...men vi har sex månader på oss, för en person, okej tror att vi lyckas ändå - Respondent 3

Enklare beräkningar gjordes i samband med en rimlig uppdelning av burkarna mellan alla elever. Respondent 18 uttryckte: "Alla kan ju typ sälja 30 burkar för att hinna samla in" här menade respondenten att uppdelningen skulle förenkla deras arbete i längden.

Eleverna tycktes ha en förståelse för hur tiden hänger samman med värde och de resurser som finns. De påpekade att tiden är avgörande för att få tillgång till resurserna som krävdes för att utföra något av de presenterade alternativen.

4.1.2 Uppfattning av pengar

Eleverna visade under diskussionen en förståelse för pengars värde. Detta uttrycktes genom att eleverna tog upp ett flertal exempel på vad som kan utföras vid en situation där de hade för mycket pengar över. Respondent 2 föreslog: "Om vi får för mycket då använder vi de till snacks eller köpa extra platser på bio" - Respondent 2

Eleverna diskuterade även alternativa vägar. Enligt flera av eleverna är det kostnaderna som var anledningen till att vissa alternativ valdes bort.

Jag valde det för det kostar lite sådär mitt i mellan med pengar så att det är inte så mycket pengar.. - Respondent 8

De visade även under diskussionens gång en viss uppfattning för pengars betydelse och konsumtionens olika villkor.

Asså Liseberg det är väldigt dyrt, och det ligger asså i Göteborg och så måste man kanske också köpa någonstans att bo, eller typ hotell - Respondent 7

Eleverna diskuterade kring de olika alternativen och hur de långa sträckorna skulle kunna orsaka problem som fick till följd att ytterligare kostnader skulle uppstå.

Som tidigare nämnt är det viktigt att förstå värdet av något för att fatta beslut om ens egna privatekonomi. Ett av målen med hem- och konsumentkunskapen är att eleven ska förstå hur mycket värde pengar har (Skolverket 2016c, 15). Eleverna visade under diskussionerna en viss förståelse i att kunna ta beslut inom privatekonomi då de förstod värdet av pengarna och även hade en förståelse till hur vissa val påverkar deras ekonomi.

4.1.3 Verklighetsuppfattning

Flera av respondenterna uttryckte att det fanns flera händelser som kunde uppstå vid försök att genomföra något av alternativen som presenterats. Eleverna betonade att det fanns mer att tänka på än bara själva insamlingen och att flera faktorer runt om kunde påverka försäljningen.

Eleverna visade därmed en form av verklighetsuppfattning under diskussionen. De diskuterade om hur de skulle gå tillväga ifall insamlingen inte gick till på det sätt som den var planerad. Respondent 4 säger: *“Om man har för lite då tar man ba bion”*.

Respondent 6 yttrar: *“Jag skulle vilja åka på bio men också kanske om vi får ihop och säljer kanske fyrahundra burkar per gång vi får kakburkar så kan vi spara ihop till Liseberg”* här uttryckte eleverna att sparande tar tid. I samtalen visade eleverna en förståelse för hur rimliga alternativen var att genomföra.

Med hjälp av tidigare kunskaper kunde eleverna tänka på alternativa val om problem uppstod under insamlingen. Detta visar en tydlig koppling till skolans värdegrund där det yttras att eleven ska kunna orientera sig i en komplex verklighet. De ska också kritiskt kunna granska förhållanden och förstå konsekvenserna av olika alternativ. (Lgr 11, 2016d).

4.2 Konsumtion och ekonomi

För att lära eleverna om ekonomi behöver de förstå sig på konsumtion och sparande. En central del är att förstå pengars värde och hur de ska spara för att pengarna ska räcka. I resultatet har det framkommit att dessa delar är ledande ämnen i diskussionerna. Inom temat för *Konsumtion och ekonomi* har kategorierna *Nytta av pengar* och *Sparande* skapats.

4.2.1 Nyttan av pengar

Även om respondenterna visste vad de kunde göra vid överskott av pengar så tänkte eleverna även på vilken nytta pengarna kan ha för samhället. Eleverna förklarade under diskussionens gång pengars värde och uttryckte därmed möjligheten att göra en god gärning.

Elevernas tankar började vandra kring olika aspekter när de insåg att insamlingen kunde gynna organisationer som hjälper andra människor. De tycktes ha en förståelse för värdet av en resurs som i detta fall var sparade pengar. Eleverna ville göra en överlämning av pengar som visar att de förstod närvaron av resursen.

Respondent 17 föreslår: *“Om det är för mycket pengar då kan man skicka såhär till röda korset”* och respondent 16 föreslog: *“Man kan ge pengarna till välgörenhet istället”*

4.2.2 Sparande

Det framgick i diskussionerna att eleverna uppfattade sparande som en central roll av uppgiften.

Jag tror man kan spara dom pengarna som blir över...och sen sälja ännu mer någon annan gång och inte behöva sälja lika mycket - Respondent 3

Relaterat till citatet ovan framgår det att eleven har en förståelse för konsumtionens villkor inom sparande. Eleverna såg sparande av pengar som en självklarhet för att lyckas med att utföra något av alternativen som fanns.

Alltså om det är tillräckligt kan vi kanske spara det som är över och samla mer till typ bio och något litet mindre så har man gjort det stora som man vill göra och sen så kan man göra mindre - Respondent 4

Det framkom att eleverna förstod hur de skulle spara för att pengarna ska räcka både nu och i framtiden. Detta är en central del av skolverkets mål där de nämner att eleven ska besitta kunskaper om sparande (Skolverket 2016 c, 15).

4.3 Matematiskt tänkande

En förutsättning för att kunna lösa olika problem som uppstår kan vara att inneha någon form utav matematiskt tänkande. Matematiskt tänkande innefattar i denna studie kompetens inom räknefärdigheter och problemlösningsförmåga. För temat *Matematiskt tänkande* har följande kategorier identifierats: *Problemlösning* och *Räkneförmåga*.

4.3.1 Problemlösning

Det framgick i diskussionerna att eleverna var eniga om att det fanns lösningar till alla problem som uppstod. Ett problem som kunde uppkomma var att eleverna hade för lite pengar vid tidens slut. Flera av eleverna var däremot överens om att en lösning till detta var att spara och samla under en längre tidsperiod. Respondent 7 föreslog: *“Jag tänker om pengarna inte räcker och man verkligen vill åka till Kokpunkten så kanske man väntar ett tag eftersom man hade bara 6 månader så man kan vänta och samla mer.”*

Flera av elever pratade om att ekonomin kunde lösas genom att varje elev samlade in till sin egna biljett.

Ja det står ju att det är 300 kr per person...kan vi göra så att alla samlar till 300 kr så det räcker till en själv till sin egna biljett - Respondent 11

Det framkom även att eleverna tänkte i banor av prisökning för att få in mer pengar till sin insamling. Respondent 12 föreslog: *“Då är det bara att höja priset lite men man får ju ändå rätt mycket om man höjer typ 20 kr så kommer man få rätt mycket ändå till slut.”*

Eleverna visade under diskussionerna att det var viktigt att tänka långsiktigt och att ta hänsyn till andra påverkande faktorer för att lösa problem som kunde uppstå. De visade en viss uppfattning av att tid har en betydelse i valet av när konsumtionen ska genomföras. Detta är i samstämmighet med vad som tidigare nämnt om innebörden av nyckelbegreppet *tid* (Hernwall, et al. 2018, 11).

4.3.2 Räknefärdighet

Elevernas förmåga att göra rimlighetsbedömningar och beräkningar framkom när diskussionen fördes vidare på hur de skulle gå tillväga för att hinna med insamlingen. De resonerade kring antalet burkar de behövde samla in, hur mycket pengar de behövde och

antal dagar som de hade på sig för att samla in. Detta resulterade i att eleverna fick tänka till lite extra genom att föreslå ett alternativ till hur många burkar som skulle säljas per person.

Om vi ska hinna med att samla in till Liseberg då måste man sälja fyrtio styckna per person ungefär... - Respondent 13

Flera av eleverna uppgav det faktum att även om vissa av alternativen var dyra så skulle de ändå hinna spara tillräckligt med pengar om de höjde priset. Respondent 6 säger: "Då, är det bara att höja priset lite men man får ju ändå rätt mycket om man höjer typ tjugo kr."

Eleverna visade under diskussionens gång att det var viktigt att använda sig av matematiska problemlösningar för att ta reda på hur insamlingen skulle delas upp.

Om vi ska hinna med fyrahundra stycken, men tjugofem stycken elever, och eftersom.....aa hundra delat på fyra är tjugofem, fyra gånger tjugofem...nej vänta...trehundra kakburkar... - Respondent 15

Räknefärdighet är förmågan att hantera kvantitativ information (Almenberg 2011, 2). Eleverna visade en viss förståelse i att kunna utföra enkla matematiska beräkningar. Med andra ord uppfattades det som att eleverna förstod räknefärdighet (numeracy).

4.4 Användande av marknad och försäljning

Marknad och försäljning kan vara positivt att besitta för att få en förståelse för ekonomi och kunna se det i större sammanhang. Att tänka inom dessa ramar kan bidra till att lösa problem som kan uppstå inom försäljning. Inom temat *Användande av marknad och försäljning* har kategorierna *Marknadsförsäljning* och *Marknadsföringstänkande* identifierats.

4.4.1 Marknadsförsäljning

För att utföra en lyckad försäljning inför klassresan insåg många av barnen att det fanns mycket att tänka på. En av begränsningarna som eleverna kom fram till var att de inte kunde sälja till samma personer flera gånger.

Grejen e man kan inte sälja hur mycket som helst för att när man har sålt till dom man känner och folk som bor i huset så kan man inte gå ut och sälja sådär, det finns ändå en begränsning - Respondent 1

Eleverna uttryckte sina åsikter när de tog hänsyn till marknaden. De menade att det fanns yttre omständigheter som kunde påverka insamlingen. Respondent 14 uttryckte:

Jag tror att man hinner med tusen stycken men det finns ändå begränsningar, det går inte att samla jättemycket för att tillslut tar det slut med folk som vill köpa

Under diskussionerna tog eleverna även fram alternativa vägar för att klara av försäljningen. Flera av eleverna uttryckte att det fanns stöd att få om insamlingen inte gick som planerat.

Hjälpa varandra om någon är osäker på hur de ska lyckas sälja tillräckligt många kakburkar - Respondent 17

Respondent 11 föreslog att skolan också kunde ge stöd till insamlingen: *“...säg till vuxna som jobbar på skolan. Man kan sälja till dom”*

Enligt eleverna så ökade möjligheterna att nå målet med insamlingen snabbare genom att hjälpas åt och genom att ta hänsyn till marknaden.

Skolans värdegrund talar om att skolan ska stimulera elevernas vilja till att pröva egna idéer och lösa olika problem (Lgr 11 2016d, 9). Eleverna visade under diskussionen att de själva kunde pröva nya idéer och på så sätt lösa problem. Detta visades när eleverna föreslog att hjälp kan fås från skolan och att de kunde hjälpas åt vid problem med insamlingen.

Värdet relaterar till hur mycket en individ är beredd att betala för en produkt (Hernwall, et al. 2018, 11). De gav intryck av att förstå sig på värdet av en produkt. Detta iaktogs vid diskussionen kring hur mycket som kan säljas av en produkt till en och samma person.

4.4.2 Marknadsföringstänkande

Eleverna visade under diskussionerna förmågan att tänka inom ramarna för marknadsföring. Respondent 7 diskuterade lösningar som kunde bidra till att andra problem uppstod: *“Fast jag vet inte om det skulle vara bra att höja priset för då kanske inte mycket folk kommer köpa beroende på priset, då får man väl lämna in lite mer kakburkar”*.

Eleverna tycktes även förstå hur tiden hänger samman med värde och resurs. Respondent 12 yttrade: *“Om man får för lite så kan man försöka att förlänga försäljningen...”*. I diskussionerna framgick det att de hade en förståelse för betydelsen av tid vid insamlingen och hur detta påverkade antalet resurser eleverna fått tillgång till.

Flera av eleverna belyste vikten av att tillämpa sina personliga egenskaper vid försäljningen. Respondent 5 föreslog: *“För att lyckas samla in tusen stycken så måste man samla in ganska mycket...då måste man vara väldigt så här...vad heter det...målinriktad person..”*.

Eleverna visade en form av förståelse för att kritiskt kunna granska fakta och förhållanden vid lösningar av problem som kan uppstå. Det ligger i målen för skolans värdegrund att en elev ska inneha förmågan att granska fakta och förhållanden och även att inse konsekvenserna av olika förslag (Lgr 11 2016d, 9).

5 Diskussion

Studien syftar till att undersöka vilken förståelse för grundläggande ekonomiska principer barn har i årskurs 5 i grundskolan samt vilken ekonomisk räkneförmåga barnen har.

5.1 Förståelsen för grundläggande ekonomiska principer

I resultaten framkom det att eleverna förstod hur viktig tiden är för att lyckas med insamlingen och för att få tillgång till resurserna som behövdes. Tid har en koppling till valet att konsumera i nutid eller i framtid (Hernwall, et al. 2018, 11). Eleverna visade att de hade en förståelse för hur tiden hänger samman med både värde och resurser. Skolans läroplan nämner att en elev ska besitta förmågan att kunna granska fakta och förhållanden och även att inse konsekvenserna av olika förslag (Lgr 11 2016d, 9). I detta fall visar eleverna att de kan granska fakta om hur lång tid de hade på sig med förhållandet till hur många resurser de hinner samla in.

Inom den grundläggande principen *tid* belyses vikten av att förstå hur tiden hänger samman med värde och resurs (Hernwall, et al. 2018, 11). I studien visade eleverna en viss förståelse för att dessa principerna har en koppling till varandra. Under diskussionerna visade eleverna detta genom att valet av alternativ var beroende av hur mycket tid de hade på sig och hur mycket resurser de hinner få in under den tiden.

En återkommande dialog var kring förståelsen för värdet av pengarna. Enligt Hernwall, Hullgren, och Söderberg (2018, 11) skall individen förstå hur ett beslut berör det egna ekonomiska framtiden. När barnen skulle fatta beslut tillsammans vid diskussionerna tänkte de även på hur dessa beslut på sikt skulle påverka klassens ekonomi. Eleverna visade tydligt att pengar har nytta i olika sammanhang. De diskuterade hur de kunde dra nytta av pengarna som blev över vid insamlingen, vilket visar att eleverna även förstod värdet av pengarna. Att förstå värdet av pengarna är betydelsefullt för att kunna fatta egna beslut som påverkar individens egna privatekonomi (Hernwall, et al. 2018, 11). I resultatet framstod det som att eleverna hade en form av verklighetsuppfattning när de kritiskt analyserade förhållandet mellan pengar och tid.

Att ha sparade pengar är en form av resurs som går att använda och göra utbyte med (Hernwall, et al. 2018, 11). Ämnet hem- och konsumentkunskap i grundskolan ska bidra till att eleverna förstår hur de ska spara pengar för att det ska räcka (Skolverket 2016c, 9). I diskussionerna kunde man se att eleverna hade en uppfattning för sparande och kunde dra ett flertal exempel kring hur sparandet skulle genomföras. Eleverna förstod även sparande som en resurs de kunde genomföra ett utbyte med eftersom att de visste att sparandet skulle göra det möjligt för dem att utföra ett av de scenarierna som presenterades.

5.2 Ekonomisk räkneförmåga

Som Almenberg (2011, 17) tidigare nämnt hade Finansinspektionen utfört en undersökning där det visade sig att många vuxna hade svårt att klara av enkla beräkningar. Numeracy har fokus på räknefärdigheter som att utföra enkla beräkningar (Hernwall, et al. 2018, 11). Eleverna använde sig av räknefärdighet vid möte av kvantitativ information vilket visade att eleverna trots allt hade en viss förmåga att genomföra enkla beräkningar.

Hernwall, Hullgren, och Söderberg (2018, 11) nämnde i sin studie att fokuset inom räknefärdigheter ligger i att kunna utföra enkla beräkningar snarare än att begripa innebörden av de matematiska uträkningarna. Studiens författare sökte efter kompetensen att kunna genomföra enkla beräkningar. Detta utfördes under diskussionerna genom att se hur eleverna löste insamlingen som skulle delas upp bland alla involverade. Under diskussionerna använde de sig av både bråk och andra räknefärdigheter för att komma fram till hur insamlingen skulle delas upp.

5.3 Avslutande diskussion

Vuxna har en tendens att se ner på barnen som okunniga, godtrogna och att de inte vet någonting (Korczak 1929, 12). Samtalet mellan barn och vuxna och samtalet mellan barnen är den första delen av kommunikationen (Hartman 2001, 14). För att uppnå en ömsesidig respekt måste barnen ha rätt att tala (Hartman 2001, 14). I studien har det varit viktigt att verkligen lyssna på vad barnen säger under diskussionerna och låta dem tala fritt. Det har även varit viktigt att vara neutrala och inte ha förutfattade meningar om vad barnen besitter för kunskaper. Utifrån dessa samtal har generella slutsatser dragits om barns förståelse kring grundläggande ekonomiska principer och deras räknefärdighet.

Studien belyser problemet som Almenberg (2011, 19) tar upp om att många vuxna svenskar har en bristande finansiell förmåga och svårt att klara av enkla beräkningar. I studiens bakgrund nämnde Ekman (2016, 2) att räknefärdighet och finansiell förmåga är en grund för att förstå finansiell information. Trots detta har det visat sig att barnen har en viss finansiell förmåga och klarar av enkla beräkningar. I studien har det framkommit att resurs, värde, tid och räknefärdighet (numeracy) har varit centrala delar i resultatet och analysen. Studien visade att eleverna har en förståelse för grundläggande ekonomiska principer i form av resurs, värde och tid. Detta genom att barnen drog egna slutsatser om insamlingen kring dessa termer. Resultatet och analysen visade att förståelsen inom resurs, värde och tid hade sin utgångspunkt i egna erfarenheter och kunskaper inom ämnet sedan tidigare. Genom användandet av bråk i form av beräkningar för att hitta en lösning till insamlingen visade eleverna att de besitter kunskaper för att klara av enkla beräkningar. Studien visade därmed att eleverna hade en viss ekonomisk räkneförmåga.

Studiens resultat visar således att barn som går i årskurs 5 i grundskolan har en typ av finansiell förmåga inom det området författarna har studerat. Resultaten kan på så sätt visa att det finns en möjlighet att vuxnas bristande finansiella förmåga inte har sin utgångspunkt i en bristande undervisning i grundskolan. En orsak till den bristande finansiella förmågan kan däremot vara att undervisningen inte är på en tillräckligt avancerad nivå för att vuxna ska få en god finansiell förmåga.

5.4 Etiska och samhällsliga konsekvenser

De etiska aspekterna som applicerats i studien har säkerställt att deltagarna förblivit anonyma. Eftersom studien involverar barn, har studiens författare även varit extra tydliga med att informera vårdnadshavare om studiens syfte, samtycke samt hur alla uppgifter kommer att hanteras. Studiens författare anser dock inte att studien är av känslig karaktär eftersom att uppgiften som presenterades inte handlar om elevernas personliga ekonomi.

Studien medför ingen synlig negativ inverkan på samhälle. Studien har däremot varit inriktad mot barn vilket kan leda till konsekvenser som påverkar barnet negativt även om risken är liten. Det är svårt för studiens författare att veta om barnet påverkats av studien och intervjuerna i efterhand. För att säkerställa att ingen av deltagarna skulle känna sig illa till mods har författarna varit extra tydliga med att deltagarna har rättigheten att när som helst avbryta sin medverkan.

De resultat som studien kommit fram till kan förhoppningsvis användas för att studera hur lärandet av privatekonomi kan främjas. Detta för att grundskolan ska erbjuda en undervisning som skapar förutsättningar för en god finansiell förmåga.

5.5 Slutsats

Studiens syfte var att besvara frågan *Vilken förståelse har barn i årskurs 5 för grundläggande ekonomiska principer?* och även frågan *Vilken ekonomisk räkneförmåga har barn i årskurs 5?*

Det har visat sig att barnen har en förståelse för grundläggande ekonomiska principer i form av resurs, värde och tid. Eleverna uppvisade även att de hade en viss ekonomisk räkneförmåga genom att synliggöra att de klarade av att utföra enkla beräkningar. Det är däremot svårt att avgöra om den förståelse de har inom grundläggande ekonomiska principer och den ekonomiska räkneförmåga de besitter är tillräcklig för att fastställa om barnen har en god finansiell förmåga. Genom att besvara frågeställningarna hoppas studien kunna bidra till en ökad förståelse kring vilken finansiell förmåga barn i årskurs 5 i grundskolan har.

5.6 Begränsningar

Studien har utförts via gruppdiskussioner med elever från en grundskoleklass i årskurs fem. Totalt har tjugo elever deltagit i studien och samtliga elever kommer från samma klass. En av begränsningarna som studien omfattar är det faktum att det var ett lågt antal elever som deltog i studien, denna begränsning var en tidsbegränsning som grundade sig i tidsbristen av att utföra studien. Detta medför att det blir svårare att generalisera slutsatserna på samma sätt som det skulle kunna ha gjorts om studien omfattade flera klasser. Ytterligare en begränsning är faktumet att studien genomfördes på endast en klass vilket orsakar att underlaget blir väldigt litet.

Det finns en risk att studiens författare generaliserar förståelsen som barnen besitter inom grundläggande ekonomiska principer och ekonomisk räkneförmåga. Resultaten baseras på diskussionerna och intervjuerna som utförts och utifrån det data som samlats in. Med dessa

som utgångspunkt har slutsatser dragits kring deras förståelse. Detta kan resultera i att slutsatserna kring barnens förståelse blir i hög grad generaliserade utifrån vad de sagt.

Under diskussionerna använde ett flertal av eleverna deras tidigare erfarenheter av insamling som utgångspunkt för att ta reda på vilket alternativ de skulle ha möjlighet att genomföra. Detta resulterade i att flera av elevernas val av alternativ baserades utifrån deras tidigare erfarenheter. Barnens förförståelse kan därmed ha påverkat studiens reliabilitet då resultaten förmodligen inte skulle bli samma om studien upprepas.

I denna studie har författarna haft som ändamål att ta reda på femteklassares förståelse för ekonomiska principer och ekonomisk räkneförmåga. Författarna har därför skapat en analys utifrån diskussionerna och svaren barnen givit kring det ekonomiska problem (scenarier) de fått i uppgift att lösa. Detta ansågs vara ett legitimt tillvägagångssätt för att besvara studiens frågeställningar. Studien är baserad på kvalitativ analys och det är därmed av stor vikt att poängtera att reliabilitet och validitet är svårt att mäta i en kvalitativ studie. Eftersom att studien baseras på svar som uttryckts i diskussioner och intervjufrågor är det svårt att genomföra en helt säker mätning. Till följd av detta är det viktigt att författarna upprätthåller ett kritiskt förhållningssätt genom analysen. En viktig del av studien var att eleverna skulle känna sig bekväma med att diskutera ämnet med varandra. Detta kunde inte studiens författare kontrollera vilket kan ha påverkat resultatet.

Studiens författare har dragit parallellen att om eleverna klarar av att lösa den tilldelade uppgiften så har de tillräckligt goda kunskaper för att dra slutsatsen att de har en viss ekonomisk räkneförmåga och klarar av att utföra enkla beräkningar. Detta är en begränsning eftersom att studiens författare tenderar att dra en generell slutsats kring vad enkla beräkningar faktiskt är.

5.7 Framtida forskning

Ytterligare studier kan behövas inom området med ett större urval av klasser för att få en bättre sammanställning och för att kunna dra en mer generell slutsats. Observationer bör ske under en längre tidsperiod och med större variation av ekonomiska scenarier för att ge mer tillförlitliga resultat.

Om undervisningen inte är avancerad redan från start kan det möjligen leda till en bristande finansiell förmåga. En framtida studie bör utforska möjligheten att lära barnen en mer avancerad nivå av ekonomi i grundskolan och studera om det på sikt kan hjälpa till att öka den finansiella förmågan hos vuxna. Detta kan eventuellt göras genom att utveckla ett digitalt redskap i form av ett spel för barnen och lärarna som hjälper till med inläringen.

Referenser

- Almenberg, J., 2011. *Räknefärdighet och finansiell förmåga*, [Online]. <http://nationalekonomi.se/filer/pdf/39-5-ja.pdf> [Hämtad: 2018-04-02].
- Blaxter, L., Hughes, C., & Tight, M., 2010. *How To Research*, 4. uppl. Berkshire: McGraw-Hill Education [Hämtad: 2018-04-01].
- Braun, V. & Clarke, V., 2006. *Using thematic analysis in psychology*, [Online]. <http://eprints.uwe.ac.uk/11735> [Hämtad: 2018-04-01].
- Bryman, A., 2002. *Samhällsvetenskapliga metoder*, (1:5 uppl.), Malmö: Liber AB
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K., 2011. *Research Methods In Education*, 7. uppl. New York: Routledge.
- Denscombe, M., 2010. *The good research guide for small-scale social research projects*, 4:e red. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Diener, E. & Crandall, R., 1978. *Ethics in social and behavioural research*, Chicago: University of Chicago Press.
- DSV Play2, 2016. <https://play2.dsv.su.se/Play/34a181de6f344b7a8be7712bbabd6b981d> [Hämtad: 2018-04-11].
- Dysthe, O., 1996. *Det flerstämmiga klassrummet: att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur, [Hämtad: 2018-04-20].
- Ekman, T., 2015. *Hälften av konsumenterna saknar grundläggande finanskunskap*, [Online] https://www.fi.se/contentassets/a415dba719684ff4a29fd9c7fad3c541/finansiell_formaga_2015ny.pdf [Hämtad: 2018-04-10].
- Ekman, T., 2016. *Betydande kunskapsbrister i privatekonomi hos unga*, [Online]. <https://www.fi.se/contentassets/4dc2c4d2c5ac445ab2c1ba18cb5c6f94/pm-ungas-ekonomi-2016.pdf> [Hämtad: 2018-03-20].
- Ekström, K. & Hjort, T., 2010. *Det blir många nej - konsumtionens meningar och villkor för barnfamiljer med knapp ekonomi*. Rapport 2010:28. [Hämtad: 2018-04-01].
- Greig, A. & Taylor, J., 1999. *Doing research with children*. London: Sage. [Hämtad: 2018-04-01].
- Hartman, Sven. 2001. Barnkonventionens föregångare Anteckningar om den polske barnläkaren och pedagogen Janusz Korczak. *Utbildning och demokrati* 10 (2): 9-24.

- Hernwall, P., Hullgren, M. & Söderberg, I-L, 2017a. *Barn och digital ekonomi. Hur lär barn om pengar och ekonomi i ett digitalt sammanhang?* [Online]. http://sparbanksakademin.se/wp/wp-content/uploads/2012/11/RapportKTH_BODE_20171.pdf Stockholm, Centrum för bank och finans (CEFIN)/KTH. [Hämtad: 2018-04-10].
- Hernwall, P., Hullgren, M. & Söderberg, I.L. 2017b. *Smart ekonomi i klassrummet*, [Online]. <https://wrjqtto.axshare.com/info.html> [Hämtad: 2018-05-08].
- Hernwall, P., Hullgren, M. & Söderberg I-L, 2018. *Slutrapport, Barns utvecklade förståelse av ekonomi - och utvecklingen av ett lärarstöd* Stockholm, Centrum för bank och finans (CEFIN)/KTH [Hämtad: 2018-04-10].
- Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. 2014. *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*, 2. uppl. Malmö: Gleerups Utbildning AB [Hämtad: 2018-04-01].
- Konsumentverket KO, 2011. *Hur handlar unga? - En studie om ungas konsumtion 2011* Rapport 2011:13 Karlstad: Konsumentverket KO. [Hämtad: 2018-04-08].
- Konsumentverket KO, 2017. *Vår organisation*, [Online]. <https://www.konsumentverket.se/om-konsumentverket/var-organisation/> [Hämtad: 2018-04-08].
- Korczak, Janusz. 1929. *Barnets rätt till respekt*. Stockholm: Natur och Kultur
- Kronofogden, 2017a. *Antal skuldsatta*, [Online]. Sundbyberg: Kronofogden. <https://www.kronofogden.se/statistikantalskuldsatta.html> [Hämtad: 2018-05-20].
- Kronofogden, 2017b. *Barns skuldsättning*, [Online] Sundbyberg: Kronofogden. <https://www.kronofogden.se/Barnsskuldsattning.html> [Hämtad: 2018-03-30].
- Oliver, D. G., Serovich, J. M., & Mason, T. L., 2005. *Constraints and opportunities with interview transcription: Towards reflection in qualitative research*, [Online]. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1400594/> [Hämtad: 2018-03-30].
- Schéle, B, 2018. *Rapport om hushållens ekonomi 2017*, [Online] Origo Group, https://www.fi.se/contentassets/d89be8c474f34745a071a75dae283d59/rapport_hushallens_ekonomi_2017.pdf [Hämtad: 2018-05-24].
- Skolverket, 2014. *Klassrums-kommunikation med digitala verktyg*, [Online]. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/utveckla-undervisningen/sju-timmar-om/klassrumskommunikation/klassrumskommunikation-1.228301> [Hämtad: 2018-04-05].
- Skolverket, 2016a. *Barn och elevers delaktighet och inflytande*, [Online]. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/utveckla-undervisningen/sju-timmar-om/delaktighet-och-inflytande/barns-och-elevers-delaktighet-och-inflytande-1.214725> [Hämtad: 2018-04-05].

Skolverket, 2016b. *Hem- och konsumentkunskap*, [Online]. <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/hem-och-konsumentkunskap> [Hämtad: 2018-03-25].

Skolverket, 2016c. *Kommentarmaterial till kursplanen i hem- och konsumentkunskap*, [Online]. Umeå: Skolverket, https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2588 [Hämtad: 2018-03-25].

Skolverket, 2016d. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Lgr 11, [Online]. Umeå: Skolverket, https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2575 [Hämtad: 2018-04-25].

Skolverket, 2018. *Timplan för grundskolan*, [Online]. <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/timplan/timplan-for-grundskolan-1.159242> [Hämtad: 2018-03-25].

Strauss, A. & Corbin, J., 1994. *Grounded theory methodology*, [Online]. CA: Sage. http://www.depts.ttu.edu/education/our-people/Faculty/additional_pages/duemer/epsy_5382_class_materials/Grounded-theory-methodology.pdf [Hämtad: 2018-03-25].

Vetenskapsrådet, 2002. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, [Online]. Stockholm: Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [Hämtad: 2018-03-25].

Vetenskapsrådet, 2017. *God forskningssed*, [Online]. Stockholm: Vetenskapsrådet. <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/> [Hämtad: 2018-03-26].

Vygotsky, L., 1930. *Mind and Society*. Massachusetts: Harvard University Press [Hämtad: 2018-03-26].

Bilagor

Bilaga 1 - Tabell

TEMA	KATEGORIER	KODER
Uppfattning	Tidsuppfattning	<i>Jag tycker typ kokpunkten för att vi samlade in över 400 och det tog inte så lång tid. Och typ att samla in 1000 burkar på 6 månader kanske tar ganska lång tid.</i> <i>Jag valde alternativet för att jag tror att man kan samla 400 burkar på sex månader.</i> <i>En vecka hinner man inte...men vi har 6 månader på oss, för en person, okej tror att vi lyckas ändå.</i>
	Uppfattning av pengar	<i>Om vi fått mer så kanske vi kan gå på något dyrare som teater i New York.</i> <i>Om vi får för mycket då använder vi de till snacks eller köpa extra platser på bio.</i> <i>Jag valde det för det kostar lite så där mitt i mellan med pengar så att det är inte så mycket pengar.</i> <i>Asså Liseberg det är väldigt dyrt, och det ligger asså i Göteborg och så måste man kanske också köpa någonstans att bo, eller typ hotell.</i>
	Verklighetsuppfattning	<i>Om man har för lite då tar man ba bion.</i> <i>Jag skulle vilja åka på bio men också kanske om vi får ihop och säljer kanske 400 burkar per gång vi får kakburkar så kan vi spara ihop till Liseberg.</i>
Konsumtion och ekonomi	Nytta av pengar	<i>Om det är för mycket pengar då kan man skicka så här till röda korset.</i> <i>Man kan ge pengarna till välgörenhet istället.</i>
	Sparande	<i>Alltså om det är tillräckligt kan vi kanske spara det som är över och samla mer till typ bio och något litet mindre så har man gjort det stora som man vill göra och sen så kan man göra mindre.</i> <i>Jag tror man kan spara dom pengarna som blir över...och sen sälja ännu mer någon annan gång och inte behöva sälja lika mycket.</i>

Matematiskt tänkande	Problemlösning	<i>Jag tänker om pengarna inte räcker och man verkligen vill åka till Kokpunkten så kanske man väntar ett tag eftersom man hade bara 6 månader så man kan vänta och samla mer</i> <i>Ja det står ju att det är 300 kr per person...kan vi göra så att alla samlar till 300 kr så det räcker till en själv till sin egna biljett.</i> <i>Det är bara att höja priset lite man får ju ändå mycket om man höjer 20 kr vilket kommer vara bra till slut.</i> <i>Man kan samla lite extra iallafall. Om det händer något.</i> <i>Liseberg vi kan inte vara borta hela dagar, vi kan inte sova på hotell för då är det mycket dyrare och därför om man åker dit i några timmar så är man där i Liseberg i två timmar då är det typ inte värt det, för det är så mycket köer där. Då måste man samla mer pengar för att sova på hotell</i>
	Räknefärdighet	<i>Jag tycker alternativ 3 är dyrt, det är inte ens 1000 dagar på en termin. Då behöver du ungefär 3 år på dig att samla ihop 1000 kakburkar.</i> <i>Om vi ska hinna med att samla in till Liseberg då måste man sälja 40 styckna per person ungefär...</i> <i>Om vi ska hinna med 400 st, Men 25 stycken elever, och eftersom.....aa 100 dela på 4 är 25, 4 gånger 25...nej vänta...300 kakburkar...</i> <i>Då, är det bara att höja priset lite men man får ju ändå rätt mycket om man höjer typ 20 kr.</i>
Användande av marknad och försäljning	Marknadsförsäljning	<i>Grejen e man kan inte sälja hur mycket som helst för att när man har sålt till dom man känner och folk som bor i huset så kan man inte gå ut och sälja sådär, det finns ändå en begränsning.</i> <i>Jag tror att man hinner med 1000 st men det finns ändå begränsningar, det går inte att samla jättemycket för att tillslut tar det slut med folk som vill köpa.</i> <i>Hjälpa varandra om någon är osäker på hur de ska lyckas sälja tillräckligt många kakburkar.</i>
	Marknadsföringstänkande	<i>Om man får för lite så kan man försöka att förlänga försäljningen...</i> <i>Fast jag vet inte om det skulle vara bra att höja priset för då kanske inte mycket folk kommer köpa beroende på priset, då får man väl lämna in lite mer kakburkar.</i> <i>För att lyckas samla in 1000 st så måste man samla in ganska mycket...då måste man vara väldigt så här...vad heter det...målinriktad person...</i>

Bilaga 2 - Frågeformulär

Intervjuguide:

- Vart vill ni åka och varför har ni valt just det alternativet?
- Kommer ni att hinna samla ihop pengarna?
- Hur ska ni lägga upp insamlingen? Per dag? Per person?
- Vilka för- och nackdelar finns det med alternativen?
- Tror ni att ni kan samla ihop pengarna tidigare än planerat? Varför tror ni det?
- Om ni samlar ihop mindre pengar än planerat, vad gör ni då?
- Om ni samlar ihop mer pengar än planerat, vad gör ni med resten?

Bilaga 3 - Medgivandeformulär

Medgivandeformulär

Studien är en del av kursen examensarbete i Data- och Systemvetenskap på Stockholms Universitet.

Frågeställning:

- Vilken förståelse har barn i årskurs 5 för grundläggande ekonomiska principer?
- Vilken ekonomisk räkneförmåga har barn i årskurs 5?
 - *En kvalitativ studie om förståelsen för ekonomi hos barn i årskurs 5.*

Syfte

Studien syftar till att få en förståelse för barnens ekonomi kunskaper i årskurs 5, detta med anledning av att det har visat sig att vuxna har en bristande finansiell förmåga.

Samtycke

Närvarande är frivilligt i denna studie och kan när som helst avbrytas. Deltagaren kan när som helst be om att få sitt bidrag borttaget från studien.

Konfidentialitet

Deltagaren är helt anonym och deltagarens uppgifter behandlas med högsta möjliga konfidentialitet. Namnet kommer att ersättas med ett påhittat namn och ingen information kommer att kunna kopplas till deltagarens identitet.

Lagring av data/information

Diskussionerna i studien kommer att spelas in och dokumenteras men ingen information kommer att kunna kopplas till deltagarens identitet. Bidraget i studien spelas in men förblir anonymt. Efter avslutad studie raderas all information.

Nyttjande:

Alla uppgifter som samlas in under studien kommer endast att användas i studiens ändamål.

Författarnas kontaktuppgifter :

Tara Yari: [telefonnummer]

Gayane Injighulyan: [telefonnummer]

Jag som vårdnadshavare har läst ovanstående information och bekräftar att mitt barn får vara med i denna studie.

Ort och datum

Vårdnadshavares underskrift

Stockholms universitet
Institutionen för data- och systemvetenskap
Borgarfjordsgatan 12
SE-164 07 Kista
Telefon/Phone: 08 – 16 20 00
www.dsv.su.se

